

**Araştırmacıların Bankacılık Alanına Bilimsel Katkıları:
Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere İlişkin
Bir Araştırma**

Serap BENLİGİRAY*

Özet

Bu çalışmanın amacı üniversitelerde lisansüstü düzeyde bankacılık konusunda ne kadar tez yapıldığını, bu tezlerin yıllara, üniversitelere, alt konulara ve ilgi alanlarına göre dağılımının nasıl olduğunu ortaya koymaktır. Çalışma YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde "bankacılık" konusunda kayıtlı, 1985-2010 yılları arasında yapılan 1770 tezi içermektedir. Tezlerin adları, konuları ve anahtar sözcükleri üzerinde içerik analizi ve ki-kare analizi teknikleri kullanılarak analiz yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: Bankacılık, Lisansüstü tezler, Ulusal Tez Merkezi, Bilimsel araştırma, Üniversiteler

**Scientific Contributions of Researchers to the Field of Banking: A Study
on Postgraduate Theses About Banking**

Abstract

The purpose of this study is to present the number of graduate-level banking theses, and their distribution to years, universities, sub-topics and areas of interest. This study includes 1770 theses written between the years 1985-2010, registered in Council of Higher Education (YÖK) National Theses Center under banking topic. Content analysis and chi-square analysis techniques have been used to analyze the names, sub-topics and keywords of these theses.

Key words: Banking, Postgraduate thesis, National Theses Center, Scientific research, Universities

* sbenligi@anadolu.edu.tr

1.Giriş

Ülkemizde bilimsel üretimin büyük bir bölümü üniversitelerde yapılmaktadır. Üniversiteler diğer bilimsel çalışmaların yanı sıra verilen eğitimin bir parçası olarak yaptırılan tezler aracılığıyla bilim üretimine kaynaklık ederler. Üniversitelerde lisans bitirme ödevleri, mezuniyet tezleri ve lisansüstü düzeylerde de yüksek lisans ve doktora tezleri şeklinde bilimsel çalışmalar yapılır. Lisansüstü eğitim, üniversitelere özellik kazandıran önemli bir işlemdir. Bu işlemin temel amacı bilim/sanat üretmek ve yaymak, toplumsal problemleri doğru algılamak ve problemlere çözüm önerileri getirmek, üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmaktır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre lisansüstü eğitim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar. 2547 sayılı Kanun'un 65. maddesine göre, yükseköğretim kurumlarında yürütülen lisansüstü eğitimi Üniversitelerarası Kurul tarafından hazırlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği düzenler. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, yüksek lisans programlarını tezsiz ve tezli olmak üzere ikiye ayırmıştır. Tezsiz yüksek lisans programının amacı, öğrenciye mesleki konuda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir. Tezli yüksek lisans programının amacı ise, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır.

Yönetmeliğe göre sosyal bilimler alanında doktora, lisansa dayalı en az altı yarıyıllık programı kapsayan ve özgün bir araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir. Doktora programının amacı; öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısıyla irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır. Doktora çalışması sonunda hazırlanacak tezin bilime yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama gibi niteliklerinden birini yerine getirmesi gerekir. Gerek tezli yüksek lisans, gerek doktora programındaki bir öğrenci, yaptığı bilimsel araştırmadan elde ettiği sonuçları ilgili senato tarafından kabul edilen kurallara uygun biçimde yazmak ve tezini jüri önünde sözlü olarak savunmak zorundadır.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen verilere göre üniversitelerimizde 18 Aralık 2010 tarihi itibarıyla 186.818'i yüksek lisans, 45.752'si doktora, 31.935'i tıpta uzmanlık ve 797'si sanatta yeterlilik olmak üzere toplam 265.302 lisansüstü tez yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı bu tezlerin ne kadarının bankacılık konusunda yapıldığını, bankacılık konusunda yapılan tezlerin yıllara, üniversitelere, alt konulara ve ilgi alanlarına göre dağılımının nasıl olduğunu ortaya koymaktır.

2. Belirli Bir Alanda ve Konuda Lisansüstü Tez Yapılmasını Etkileyen Faktörler

Bütün araştırmalar hissedilen bir problemin çözülmesi amacıyla başlar, izlenen temel süreçlerden sonra, rapor yazımı ile sona erer. Problem çözümü, içinde bulunulan durumdan özlenen duruma ulaşmayı sağlar. Bu amaçla araştırmacı, varolan durumu (problemi) yaratan nedeni araştırır; durumu aydınlatır ve problemin giderilmesi için karar dayanakları sağlar. Bireyi fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, bilinmek istenen ya da bilinmeyen yönleri bulunan ve birden çok çözüm olasılığı görünen her durum bir problemdir (Karasar, 1991, 55).

Her araştırmanın belli bir amacı vardır; araştırma problemi bu amacı yansıtır. Doğal olarak bankacılık alanına ilişkin tezler de belirli problemlerin çözümüne yönelmişlerdir. Araştırmacı problemi belirlerken bazı faktörlerden etkilenir. Bu faktörleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür (Karasar, 1991, 55-58; Yıldırım ve Şimşek, 2005, 85):

- *İlgili alanda karşılaşılan problemler:* Kurum ve kuruluşlarda araştırılabilecek pek çok problem vardır. Ancak bunlardan birinin seçilebilmesi için onun araştırmacı tarafından önemli ölçüde hissedilmesi (farkedilmesi), bir başka deyişle “problemin çarpması” gerekir. Problemi farkedebilmek ya da probleme “çarpmak” ise, özel bir çaba, merak ve duyarlılık ister. Ayrıca örneğin, araştırmacının probleme duyduğu bu ilgi bütün güçlükleri karşılamaya ve sonucun getirebileceği eleştirilerden korkmadan araştırmayı yürütmeye yeterli mi? Araştırmacı sonuç ne çıkarsa çıksın, onu savunabilecek cesarete mi? şeklindeki soruların cevaplanması gerekir.
- *Araştırma yapılmak istenen alanla ilgili kuram ve araştırma alanyazını (literatürü):* “Önem” ve “yapılabilirlik” araştırma problemini değerlendirmede dikkate alınan iki ölçüttür. Araştırma probleminin önemi, ilgili alan yazınındaki bir boşluktan ya da uygulamadaki bir sorunun daha iyi anlaşılmasına ve çözümüne yönelik olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca problemin çözümü ile sağlanacak yarar nedir? Kuramsal ya da pratik yararı var mıdır? Varsa, önemi nedir? Her çabanın kuramsal ve pratik bir ürünü ile birey ve toplum için daha “mutlu” bir yaşam sağlama sonucu olmalıdır. Yapılabilirlik, araştırmanın varolan kaynaklar dahilinde yapılıp yapılamayacağına ilişkindir. Araştırma problemini belirlerken araştırmacının kendi kaynaklarını ve ulaşabileceği diğer kaynakları göz önünde bulundurması gerekir. Kaynak araştırması, araştırmacının aynı problemi çözmek amacıyla yapılan diğer araştırmalara da ulaşmasını sağlar. Böylece araştırmacının aynı konuda gereksiz çaba göstermesi ve kaynak israf etmesi önlenmiş olur.
- *Yerleşik etik kurallara uygunluk:* Seçilecek problem araştırmaya katılanları “gizlilik” hakkını, sağlığı ve esenliği tehlikeye atmaya ya da pişmanlık duyabilecekleri davranışlara zorlamamalıdır. Ayrıca araştırmacıyı araştırma amacını gizlemeye, karşı tarafın bilgisi ya da izni olmadan bazı verileri kullanmaya ya da araştırma konusu kişi ve kurum tarafından verilen yanlış bilgiyi doğru gibi sunmaya itmemelidir.

- *Araştırmacının bireysel ve mesleğe dönük deneyimleri:* Araştırmacının alanda yeterli olması gerekir. Bu nedenle araştırmacılar genellikle problem alanlarını anlayabilecekleri, çözebilecekleri alanları seçer. Özellikle, zaman ve olanakların sınırlılığı, araştırmacıyı başka alanları seçmekten alıkoyar. Ayrıca araştırmacının kullanacağı yöntemde ve tekniklerde de yeterli olması gerekir. Araştırmacı verilerin toplanmasında ve değerlendirilmesinde kullanacağı yöntem bilgisine sahip olmalıdır.
- *Veri toplama izni:* Sadece bankacılık alanında değil diğer sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde de duyarlılığı yüksek bazı konularda veri toplama izni almanın önemli güçlükleri vardır; işletmelere ilişkin veri toplamak çoğu zaman mümkün olamamaktadır. Hatta bazen konunun gizli tutulmasını gerektirecek bir neden bulunmamasına ya da gizli bilgi kategorisinde yer alması anlamsız görünmesine karşın yöneticiler o konuyla ilgili veri toplama izni vermemektedirler. Bu nedenle araştırmacının başlangıç aşamasında bu konunun güvenceye alınması gerekir.

3. Lisansüstü Tezlerin Bankacılık Alanına Olası Katkıları

Üniversitelerde bankacılık konusunda lisansüstü tezler şeklinde pek çok bilimsel çalışma yapılmıştır. Bu tezlerde yazarlar çeşitli kaynaklara dayanarak belirli bir fikri (ya da tezi) savunmuşlardır. Bunu yaparken çeşitli bilgileri derlemiş, işlemiş, değerlendirmiş, kendilerine göre yorumlamış ve elde ettikleri sonuçlardan hareketle fikirlerinin doğruluğunu ileri sürmüşlerdir (Dinler, 2000, 13). Bütün bu çalışmaların sonucunda ortaya basılı bir eser çıkmıştır. Önemli olan üretilen bu eserden ilgili kesimlerin yararlanmasıdır. Bir başka deyişle, üretilen bilimin yayılması ve toplumsal sorunların çözümüne katkı yapması şeklindeki lisansüstü eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi beklenir. Ancak sosyal bilimlerde yapılan araştırmalara yöneltilen önemli eleştirilerden biri, araştırma sonuçlarının uygulama üzerindeki etkisinin yetersizliği üzerine olmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 314).

İlgili tarafların (bankacılık alanında karar vericilerin ve uygulayıcıların) üniversitelerde bankacılık alanında yapılan lisansüstü tezlerden yararlanmaları durumunda bazı sonuçlar elde etmeleri mümkündür. Bu sonuçların başında tezlerde ele alınarak incelenen konuların ilgili taraflar için “eylem araştırmasına” zemin oluşturması gelir. Yapılmış araştırmaların sonuçları ilgili taraflar için uygulama konusunda önemli örnekler ortaya koyabilir. Bunun sonucunda belli bir anlayışın ve deneyimin gelişmesine katkıda bulunarak, bireylerin bu konularla ilgili daha etkili kararlar vermelerine yardımcı olabilir; mesleki alanı zenginleştirebilir (Benligiray, 2007).

Araştırma sonuçları uygulayıcıların kendi alanlarına ilişkin yaptıkları işi daha iyi anlamalarına ve geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Ayrıca makro açıdan olduğu kadar mikro açıdan da kurumsal ve örgütsel gelişmeye katkıda bulunabilir. Araştırma sonuçları karar vericilerin ve uygulayıcıların bankacılık alanını geliştirme etkinliklerinde mutlaka kullanmaları gereken,

kendileri hakkında zengin, çoğulcu ve bütüncül bir bakış açısı geliştirmelerinde rol oynayabilecek bir değere sahiptir.

Araştırma sonuçları bankacılık alanındaki uygulamaların değerlendirilmesinde ve niteliklerinin yükseltilmesinde kullanılabilir. Herhangi bir iyileştirme programı sürecine, programa katılan bireylerin elde ettikleri yararları, program uygulamalarının değerlendirilmesine ve programın niteliğinin artırılmasına katkıda bulunabilir. Burada sözü edilen faydaların elde edilmesi halinde, bankacılık alanındaki kararların ve uygulamaların daha etken ve verimli bir şekilde başlatılması ve yürütülmesi mümkün olabilir.

4. Bankacılık Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler

4.1.Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Üniversitelerimizde bankacılık konusunda çok sayıda yüksek lisans ve doktora tezinin yapıldığı bilinmektedir. Ancak bu tezler hakkında topluca ve ayrıntı bir bilgi bulunmamaktadır. Dolayısıyla şimdiye kadar bankacılık alanında hazırlanmış olan tezlerden bu alanda yeni tez yapacak adaylar ve danışmanları ile karar vericiler ve uygulamacılar haberdar değildirler. Bu bilginin ilgili taraflara sunulmasının yararlı olacağına inanmaktayız. Böylece yeni araştırmacılar ve danışmanları bu alanda en çok çalışılan konular ile çalışmaya ihtiyaç duyulan alanları daha rahat görebileceklerdir. Bunun yanı sıra karar vericiler ve uygulamacılar da yapılan çalışmalardan haberdar olacaklardır.

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden alınan bilgilere göre ülkemiz üniversitelerinde "bankacılık" konusunda ilk tez 1985 yılında yapılmıştır. 1985-2010 yılları arasında toplam 1770 lisansüstü tezin yapıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada 1770 tez, yapıldıkları yıllara, üniversitelere, enstitülere, konularına, alt konularına ve ilgi alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Veri toplama aşamasında üniversitelerde bankacılık konusunda yapılan lisansüstü tezler YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden (<http://www.yok.gov.tr>) girilerek tez konusu bölümünden "bankacılık" linki yardımıyla araştırılmıştır. Çok sayıda teze ilişkin veri toplanması nedeniyle elde edilen veriler tezin adına ve tarihe göre sıralanarak tekrarların olup olmadığı kontrol edilmiş, varsa, elenmiştir. Daha sonra tez adları ve anahtar sözcükleri tek tek incelenerek, birincil ilgi alanı tespit edilmiş, tezin tek bir kategoriye girmesini sağlayacak şekilde anahtar sözcükleri teke indirilmiştir.

Veri analizi sırasında kategorik veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan veriyi açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak için kullanılmıştır. Bu amaçla, toplanan verinin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan kategorilere (temalara) ulaşılması gerekmiştir. Çünkü içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde biraraya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde

düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 227). İçerik analizi, Excel programının filtreleme özelliği kullanılarak yapılmıştır.

Ayrıca veri setindeki değişkenler farklı ölçütlere göre çapraz tablo biçiminde sınıflandırılmıştır. Daha sonra değişkenler arasında sistematik bir ilişkinin bulunup bulunmadığı test edilmiştir. Çapraz tablolarda yer alan değişkenler arasında gözlenen ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla ki-kare testi kullanılmıştır. Analizde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Test edilen hipotezler (H_0) şunlardır:

1. Hipotez: Lisansüstü tezlerin yapıldıkları yıl ile türleri arasında bir ilişki yoktur.
2. Hipotez: Lisansüstü tezlerin yapıldıkları üniversite ile yıl arasında bir ilişki yoktur.
3. Hipotez: Lisansüstü tezlerin alt konuları ile yapıldıkları yıl arasında bir ilişki yoktur.
4. Hipotez: Lisansüstü tezlerin alt konuları ile türleri arasında bir ilişki yoktur.
5. Hipotez: Lisansüstü tezlerin ilgi alanları ile yapıldıkları yıl arasında bir ilişki yoktur.
6. Hipotez: Lisansüstü tezlerin ilgi alanları ile türleri arasında bir ilişki yoktur.

Bu araştırmanın bazı varsayımları bulunmaktadır. İlk varsayım, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin ülkemizdeki üniversitelerde 1985-2009 döneminde bankacılık konusunda yapılan lisansüstü tezlerin tümünü kapsadığıdır. Bu varsayıma göre, bu dönemde yapılan tezlerin tümünün elektronik ortamda tam ve doğru olarak kayıtlı olduğu kabul edilmektedir. Sadece 2010 yılı henüz tamamlanmadığı için eksikler bulunmaktadır. 2010 yılına ait tezlerin tamamının içerilmediği bilinmelidir.

Araştırmanın ikinci varsayımı, bu tezlerin tümünün bilimsel yöntem kullanılarak yapılmış olduğudur. Tezlerin bilimsel yöntem kullanılarak yapılma gerekliliği, veri toplama, düzenleme ve analiz çalışmaları, tezlerin konuları, konu başlıkları (adları) ve anahtar sözcükleri esas alınarak yapıldığı için önem taşımaktadır.

Araştırmanın önemli bir kısıtı, araştırma kapsamında bulunan toplam 1770 tezin görülmesinin ve okunmasının mümkün olmamasıdır. Bunun doğal nedeni tez sayısının fazlalığıdır.

4.2. Araştırmanın Bulguları

Tablo 1'de görüldüğü gibi, bankacılık konusunda yapılan toplam 1770 lisansüstü tezin yüzde 16'sı (287 tez) doktora, yüzde 84'ü (1483 tez) yüksek lisans tezidir. Araştırmaya konu 25 yıl içinde tez sayılarındaki artış incelendiğinde, 2006 yılında önemli artış olduğu görülecektir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde tezlerin yapıldığı yıllar dönemsel olarak incelenecektir. Bunun nedeni, tablolama güçlüğüdür. Dönemler de 1990 öncesi, 1990'lar, 2000'ler sonrası şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 1. Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Doktora	Yüksek Lisans	Kümülatif Toplam	Yıllar	Doktora	Yüksek Lisans	Kümülatif Toplam
1985		3	3	1998	9	55	588
1986	1	11	15	1999	11	61	660
1987	1	14	30	2000	5	48	713
1988	2	17	49	2001	9	40	763
1989	6	18	73	2002	23	77	862
1990	1	34	108	2003	12	70	944
1991	9	56	173	2004	11	35	990
1992	6	65	244	2005	14	62	1066
1993	11	35	290	2006	18	145	1229
1994	5	47	342	2007	34	137	1400
1995	6	64	412	2008	32	99	1531
1996	7	58	477	2009	36	107	1674
1997	3	44	524	2010	15	81	1770
Toplam				287	1483	1770	

Lisansüstü tezlerin yapıldıkları yıllar ile türleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=,001$). Doktora tezlerinin yüzde 77'si 2000 sonrası, neredeyse yarısı da (% 47) 2006-2010 döneminde yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinin ise 1985-1991 yıllarında yüzde 10'u; 1992-1998 yıllarında yüzde 25'i; 1999-2005 yıllarında yüzde 27'si ve 2006-2010 yıllarında da yüzde 38'i yapılmıştır.

Yıl-Tür (Doktora-Yüksek Lisans)	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided) Pearson Chi-Square
1985-1991-(20 D-153 YL) 1992-1998 (47 D-368 YL) 1999-2005 85 D-393 YL) 2006-2010 (135 D-569 YL)	15,470(a)	3	,001

Bankacılık konusundaki lisansüstü tezlerin yapıldıkları üniversitelere, dönemlere ve türlerine göre dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır.

Üniversitelerde yapılan tezler dönemsel olarak incelendiğinde, doktora tezlerinin yüzde 47'sinin (135 tez), yüksek lisans tezlerinin yüzde 39'unun 2006-2010 yıllarında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca bankacılık konusunda en fazla tez (tezlerin % 34'ü -603 tez-) Marmara Üniversitesi'nde yapılmıştır. 298 tez (tezlerin % 17'si) ile ikinci sırada İstanbul Üniversitesi, 169 tez (tezlerin % 10'u) ile üçüncü sırada Gazi Üniversitesi yer almaktadır.

Doktora tezleri açısından incelemeye göre, en fazla doktora tezi yapılan üniversite (doktora tezlerinin % 43'ü-124 tez-), yine Marmara Üniversitesi'dir. Marmara Üniversitesi'nde doktora tezlerinin yüzde 44'ü (54 tez) 1999-2005; yüzde 48'i (60 tez) de 2006-2010 yıllarında yapılmıştır. En çok doktora tezi yapılan (1985-2010 yılları arasında yapılmış olan tüm doktora tezlerinin yüzde 19'u) ikinci üniversite İstanbul Üniversitesi'dir. 23 doktora tezi (doktora tezlerinin % 8'i) ile üçüncü sırada Kadir Has Üniversitesi yer almaktadır. Yüksek lisans tezleri açısından incelendiğinde, ilk üç sıralaması Marmara Üniversitesi (yüksek lisans tezlerinin % 32'si-479 tez-), İstanbul Üniversitesi (yüksek lisans tezlerinin % 16'si-243 tez-) ve Gazi Üniversitesi (yüksek lisans tezlerinin % 10'u-152 tez-) şeklindedir. Marmara Üniversitesi'nde yüksek lisans tezlerinin yüzde 50'si (195 tez) 1999-2005; yüzde 30'u 2006-2010 yıllarında yapılmıştır. İstanbul Üniversitesi'nde yüksek lisans tezlerinin yüzde 42'si (103 tez) 1991-1998; Gazi Üniversitesi'nde ise tezlerin yüzde 47'si 2006-2010 yıllarına aittir.

Lisansüstü tezlerin yapıldıkları yıllar ile üniversiteler arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=,000$). Örneğin, Marmara Üniversitesi'nde tezlerin yüzde 79'u, Gazi Üniversitesi'nde yüzde 72'si 2000 sonrası yıllarda yapılmıştır. Buna karşılık Gazi Üniversitesi'nde tezlerin yüzde 69'u 2000 öncesi yıllarda yapılmıştır.

Üniversite-Yıl (1985-1999/2000-2010)*	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided) Pearson Chi-Square
Marmara (603)			
İstanbul (298)			
Gazi (169)			
Dokuz Eylül (75)	349,454(a)	14	,000
Anadolu (65)			
Ankara (58)			
Hacettepe (41)			
Uludağ (30)			

* Tezlerin araştırmaya konu 25 yıl içindeki dağılımı incelendiğinde (Bkz. Tablo 1) hem doktora hem yüksek lisans tezlerinin 2000'li yıllarda önceki yıllardan daha çok olduğu görülmektedir. 1985-1999 yılları arasındaki 15 yıllık süre içinde 660 tez (toplam tezlerin % 37'si) yapılmışken, sonraki 11 yılı kapsayan ve 2000-2010 yılları arasındaki dönemde 1110 tez (toplam tezlerin % 63'ü) yapılmıştır. Bu nedenle çalışmanın bundan sonraki bölümünde dönemler ikiye ayrılacak; 2000 yılı öncesi ve 2000 yılı sonrası şeklinde ele alınacaktır. Bu ayırımın bir nedeni de verinin ki-kare analizi yapmaya uygun hale getirilmesidir. Çünkü bu analiz çapraz tablo hücrelerindeki gözlem sayısının beşin üstünde olmasını gerektirmektedir.

Orta Doğu Teknik (25)
Boğaziçi (27)
İstanbul Teknik (19)
Yıldız Teknik (18)
Çukurova (15)
Karadeniz Teknik (13)
Diğer (314)

**Tablo 2. Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin
Üniversitelere, Yıllara ve Türlerine Göre Dağılımı**

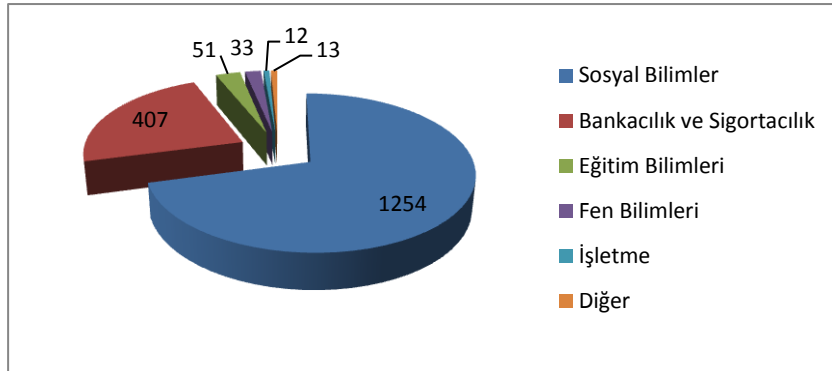
	1985-1991		1992-1998		1999-2005		2006-2010		Toplam	
	D*	YL**	D	YL	D	YL	D	YL	D	YL
Marmara	1	24	9	93	54	195	60	167	124	479
İstanbul	12	66	21	103	11	36	11	38	55	243
Gazi	0	18	5	25	3	37	9	72	17	152
Dokuz Eylül	0	2	0	19	0	9	1	44	1	74
Anadolu	1	15	3	24	4	13	0	5	8	57
Ankara	2	3	1	10	0	20	7	15	10	48
Kadir Has	0	0	0	0	0	6	23	18	23	24
Hacettepe	0	4	2	13	2	13	1	6	5	36
Uludağ	2	4	1	13	0	2	1	7	4	26
Selçuk	1	0	1	5	1	4	5	11	8	20
Orta Doğu Teknik	0	7	0	8	0	3	1	6	1	24
Boğaziçi	0	1	1	11	2	2	0	10	3	24
Dumlupınar	0	0	0	1	1	6	0	12	1	19
İstanbul Teknik	0	2	0	6	2	3	0	6	2	17
Yıldız Teknik	0	4	0	4	0	2	3	8	3	18
Kocaeli	0	0	1	1	0	3	2	9	3	13
Çukurova	0	1	0	6	0	4	3	1	3	12
İhsan Doğramacı Bilkent	0	0	0	6	0	2	3	4	3	12
Karadeniz Teknik	0	1	1	3	0	3	0	5	1	12
Sakarya	0	0	0	1	0	2	2	5	2	8
Diğer***	1	1	1	16	2	28	6	120	12	165
Toplam	20	153	47	368	85	393	135	569	287	1483
%	7	10	16	25	30	27	47	39	100	100

*Doktora; **Yüksek Lisans

***İnönü Üniversitesi (9), Muğla Üniversitesi (9), Akdeniz Üniversitesi (9), Celal Bayar Üniversitesi (8), İstanbul Bilgi Üniversitesi (8), İstanbul Ticaret Üniversitesi (8), Niğde Üniversitesi (8), İzmir Ekonomi Üniversitesi (8), Koç Üniversitesi (8), Cumhuriyet Üniversitesi (7), Gebze İleri teknoloji Enstitüsü (7), Trakya Üniversitesi (6), Adnan Menderes Üniversitesi (6), Atatürk Üniversitesi (6), Atılım Üniversitesi (5), Kırıkkale Üniversitesi (5), Maltepe Üniversitesi (5), Dicle Üniversitesi (5), Erciyes Üniversitesi (5), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (4), Yeditepe Üniversitesi (4), Beykent Üniversitesi (4), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (4), Haliç Üniversitesi (3), Pamukkale Üniversitesi (3), Abant İzzet Baysal Üniversitesi

(2), Afyon Kocatepe Üniversitesi (2), Başkent Üniversitesi (2), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (2), Galatasaray Üniversitesi (2), Gaziantep Üniversitesi (2), Mustafa Kemal Üniversitesi (2), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2), Bahçeşehir Üniversitesi (1), Balıkesir Üniversitesi (1), Çankaya Üniversitesi (1), Ege Üniversitesi (1), Fatih Üniversitesi (1), Gaziosmanpaşa Üniversitesi (1), İstanbul Kültür Üniversitesi (1), Kafkas Üniversitesi (1), Namık Kemal Üniversitesi (1), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi (1).

Bankacılık konusundaki tezlerin yapıldıkları enstitülere dağılımı Şekil 1’de görülmektedir. Tezlerin 1254’ü (tüm tezlerin % 60’ı) Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapılmıştır. Bu tezlerin 192’si doktora, 1062’si yüksek lisans tezidir. İkinci en çok tez (tüm tezlerin yüzde 18’i -407 tez) Marmara Üniversitesi’nde* yer alan Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsünde yapılmıştır. Bu tezlerin 92’si doktora 315’i yüksek lisans tezidir. Bankacılık konusunda lisansüstü tez yapılan diğer enstitüler Eğitim Bilimleri Enstitüsü (51 yüksek lisans), Fen Bilimleri Enstitüsü (1 doktora, 32 yüksek lisans), İşletme Enstitüsü (12 yüksek lisans), Avrupa Birliği Enstitüsü (2 doktora, 6 yüksek lisans), Atatürk İlkeleri ve İnkilâp Tarihi Enstitüsü (3 yüksek lisans) ve Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü (2 yüksek lisans)’dür. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü ile sosyal bilimler enstitülerinde yapılan tezlerin yıllar içindeki dağılımı Şekil 2’den ve Şekil 3’den incelenebilir. Bu şekilden de görülebileceği gibi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü’nde en çok lisansüstü tez 2004-2006 yıllarında; sosyal bilimler enstitülerinde ise 2006-2009 yıllarında yapılmıştır.

Şekil 1. Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yapıldıkları Enstitülere Göre Dağılımı

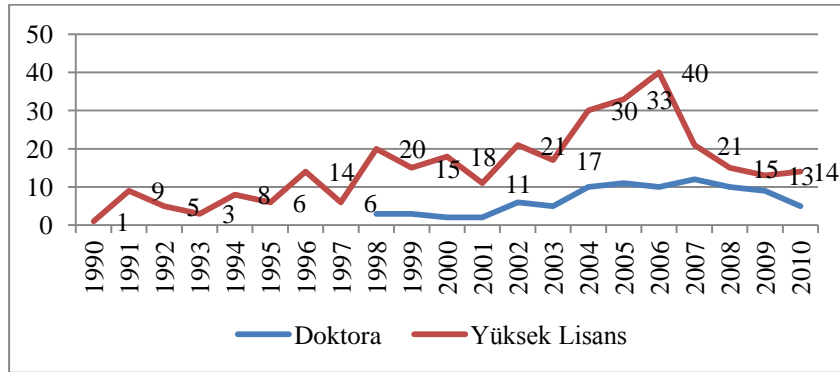
* Marmara Üniversitesi’ndeki tezlerin 407’si (% 67) Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü’nde, 180’i (% 30) Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde, 16’sı (% 3) da Eğitim Bilimleri, Fen Bilimleri, Orta Doğu Araştırmaları ve Avrupa Birliği Enstitülerinde yapılmıştır.

Bankacılık konusunda yapılan tezlerin dönemler itibariyle ilgili oldukları ikinci konuya ilişkin dağılımı Tablo 3'den incelenebilir. Tablodan da görülebileceği gibi, bankacılık konusunda en çok tez işletme alanında yapılmıştır (toplam 1075 tez). Toplam doktora ve yüksek lisans tezlerinin yüzde 61'i işletmecilikle ilgilidir. Bankacılık konusunda tez yapılan ikinci önemli alan iktisattır (toplam 493 tez). Toplam doktora ve yüksek lisans tezlerinin yüzde 28'i iktisatla ilgilidir.

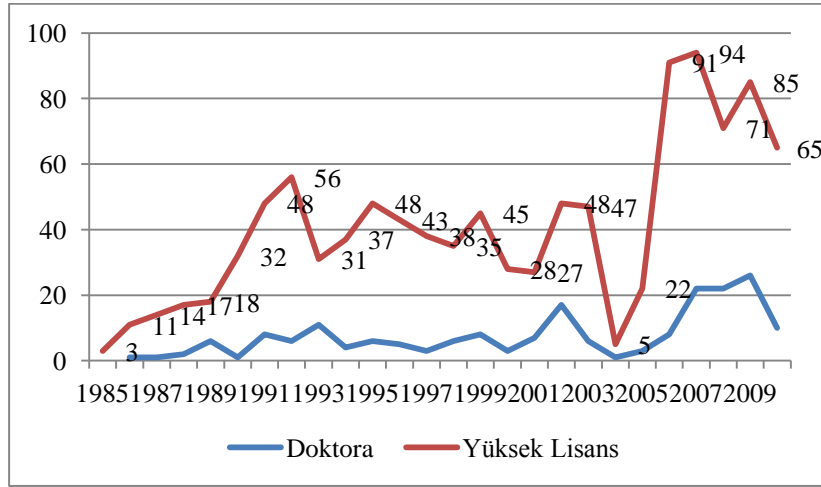
Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin İlgili Oldukları İkinci Konulara ve Dönemlere Göre Dağılımı

İkincil Konu	1985-1991		1992-1998		1999-2005		2006-2010		Toplam	
	D*	YL*	D	YL	D	YL	D	YL	D	YL
İşletme	19	127	31	235	52	234	72	305	174	901
İktisat	0	17	11	96	20	108	48	193	79	414
Hukuk	0	1	1	6	5	17	7	21	13	45
Maliye	1	6	3	11	2	5	3	11	9	33
Sigorta	0	0	1	9	4	8	2	4	7	21
Bilim ve teknoloji	0	0	0	3	0	3	0	10	0	16
Kamu yönetimi	0	0	0	0	0	5	0	6	0	11
İletişim bilimleri	0	1	0	1	1	3	1	3	2	8
Diğer***	0	1	0	7	1	10	2	16	3	34
Toplam	20	153	47	368	85	393	135	569	287	1483

*Doktora **Yüksek Lisans *** Endüstri mühendisliği, istatistik, eğitim ve öğretim, tarih, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, bilgi ve belge yönetimi, din ve siyasal bilimler.

Şekil 2. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü'nde Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 3. Sosyal Bilimler Enstitülerinde Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin yapıldıkları yıllar ile alt konuları arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=,000$). Örneğin, işletme konulu tezlerin yüzde 58'i, iktisat konulu tezlerin yüzde 69'u, hukuk konulu tezlerin de yüzde 83'ü 2000 ve sonrası yıllarda yapılmıştır. Buna karşılık lisansüstü tezlerin alt konuları ile türleri arasında da istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=,111$). Bir başka deyişle bazı alt konularda daha fazla doktora ya da yüksek lisans yapıldığı söylenemez. Örneğin, işletme konusunda doktora yapma oranı yüzde 61'ken, yüksek lisans yapma oranı da yüzde 61'dir. Aynı şekilde doktora tezlerinin yüzde 28'i, yüksek lisans tezlerinin de yüzde 28'i iktisat konusunda yapılmıştır.

Alt Konu-Yıl (1985-1999/ 2000-2010)	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided) Pearson Chi-Square
İşletme (1075)			
İktisat (493)			
Hukuk (58)	37,360(a)	5	,000
Maliye (42)			
Sigorta (28)			

Diğer (74)			
Alt Konu-Tür (Doktora-Yüksek Lisans)			
İşletme (174 D-901 YL)			
İktisat (79 D-414 YL)			
Hukuk (13 D-45 YL)	8,958(a)	5	,111
Maliye (9 D-33 YL)			
Sigorta (7 D-21 YL)			
Diğer (5 D-69 YL)			

Bankacılık konusunda yapılan tezlerin temel ilgi alanlarını belirleyebilmek amacıyla anahtar sözcükleri ve bankacılık literatürü incelenmiştir. Belirlenen anahtar sözcüklere göre tezlerin temel ilgi alanları, sayıları ve bankacılık konusundaki toplam lisansüstü tezler içindeki oranları Tablo 4'de yer almaktadır. Tablodan da görülebileceği gibi bankacılık konusundaki tezleri ilgi alanlarına göre beş alt başlıkta incelemek mümkündür: 1) Türkiye'ye ve Türk Bankacılık Sektörüne ilişkin tezler (tüm tezlerin % 24'ü); 2) Mikro açıdan banka yönetimi ve yönetim işlevleriyle ilgili tezler (yönetim, muhasebe, finans, pazarlama, insan kaynakları, denetim, uluslar arası işletmecilik gibi) (tüm tezlerin % 27'si); 3) Bankacılık faaliyetleri ve bu faaliyetlere ilişkin kavramlarla ilgili tezler (risk, kredi, ticaret-ticari, menkul kıymetler, müşteri, hizmet, performans, bireysel bankacılık, kalite gibi) (tüm tezlerin % 23'ü) ve 4) Bankacılık alanını etkileyen ulusal ve uluslar arası etkilerle ilgili tezler (kriz, yabancı, Avrupa, uluslar arası, Basel II, birleşme, teknoloji, rekabet, derecelendirme, entegrasyon, küreselleşme gibi) (tüm tezlerin % 16'sı) ve 5) Çeşitli ilgi alanlarında tezler (diğer) (tüm tezlerin % 10'u).

İlgi Alanı-Yıl (1985-1999/ 2000-2010)	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided) Pearson Chi-Square
Risk (143)			
Denetim (39)			
Müşteri (29)			
Uluslar arası (33)			
Birleşme (24)			
Teknoloji (21)			
Menkul Kıymetler (29)	115,197(a)	20	,000
Türkiye (276)			
Avrupa (34)			
Türk Bankacılık sektörü (144)			
Pazarlama (63)			
Hizmet (16)			
Ticaret-Ticari (44)			
Kredi (112)			

Yönetim (140)
Muhasebe (90)
İnsan Kaynakları (55)
Uluslar arası İşletmecilik (15)
Finans (73)
Diğer (342)

İlgi Alanı-Tür (D-YL)

Risk (25 D-118 YL)
Denetim (8 D-31 YL)
Müşteri (5 D-24 YL)
Uluslar arası (15 D-18 YL)
Birleşme (6 D-18 YL)
Teknoloji (9 D-12 YL)
Menkul Kıymetler (17 D-12 YL)
Türkiye (112 D-164 YL)
Avrupa (20 D-14 YL)
Türk Bankacılık sektörü (66 D-78 YL) 9,467(a) 14 ,800
Pazarlama (37 D-27 YL)
Hizmet (7 D-9 YL)
Ticaret-Ticari (19 D-25 YL)
Kredi (57 D-55 YL)
Yönetim (69 D-71 YL)
Muhasebe (34 D-56 YL)
İnsan Kaynakları (25 D-30 YL)
Uluslar arası İşletmecilik (5 D-10 YL)
Finans (29 D-44 YL)
Diğer (84 D-258 YL)

Lisansüstü tezlerin yapıldıkları yıllar ile ilgi alanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=,000$). Örneğin, risk hakkındaki tezlerin yüzde 82'si (118 tez), kredi hakkındaki tezlerin yüzde 68'i (76 tez), yönetim hakkındaki tezlerin yüzde 66'sı (92 tez), Türkiye bankacılık sektörü hakkındaki tezlerin yüzde 60'ı (164 tez) 2000 ve sonrası yıllarda yapılmıştır. Buna karşılık tezlerin ilgi alanları ile türleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=,800$). Çünkü örneğin, risk konusunda yapılan doktora tezleri, doktora tezlerinin toplamının yüzde 9,4'ünü oluştururken, yüksek lisans tezleri, toplam yüksek lisans tezlerinin yüzde 7,8'ini oluşturmaktadır. Aynı şekilde kredi konusundaki tezler toplam doktora tezlerinin yüzde 6,3'ünü, yüksek lisans tezlerinin yüzde 6,7'sini; yönetim konusundaki tezler toplam doktora tezlerinin yüzde 7,9'unu, yüksek lisans tezlerinin yüzde 7,7'sini; Türk bankacılık sektörüne ilişkin tezler de toplam doktora tezlerinin yüzde 16,4'ünü, yüksek lisans tezlerinin yüzde 15,4'ünü oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, bazı ilgi alanlarında diğerlerine göre daha fazla doktora ya da yüksek lisans tezi yapılmamıştır.

Bu çalışmada araştırmanın altı hipotezinden dördü (1., 2., 3. ve 5. Hipotezler) reddedilmiş, ikisi (4. ve 6. Hipotezler) kabul edilmiştir.

**Tablo 4. Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin
İlgi Alanlarına Göre Dağılımı**

İlgi Alanları	1985-1999 Tez Sayıları (D + YL)	2000-2010 Tez Sayıları (D + YL)	Toplam	Yüzde (%)
Türkiye	112	164	276	15,6
Türk Bankacılık Sektörü	66	78	144	8,1
Yönetim	69	71	140	7,9
Muhasebe	34	56	90	5,1
Finans	29	44	73	4,1
Pazarlama	37	26	63	3,6
İnsan Kaynakları	25	30	55	3,1
Denetim	8	31	39	2,2
Uluslararası işletmecilik	5	10	15	,8
Risk	25	118	143	8,1
Kredi	57	55	112	6,3
Ticaret-ticari	19	25	44	2,5
Menkul Kıymetler	17	12	29	1,6
Müşteri	5	24	29	1,6
Hizmet	7	9	16	,9
Performans	4	12	16	,9
Bireysel Bankacılık	4	9	13	,7
Kalite	2	11	13	,7
Kriz	4	46	50	2,8
Yabancı	11	37	48	2,7
Avrupa	20	14	34	1,9
Uluslararası	18	18	33	1,9
Basel II	0	29	29	1,6
Birleşme	6	18	24	1,4
Teknoloji	9	12	21	1,2
Rekabet	4	12	16	,9
Derecelendirme	1	13	14	,8
Entegrasyon	4	8	12	,7
Küreselleşme	0	5	5	,3
Diğer	61	113	174	9,8
Toplam	660	1110	1770	100

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada Ülkemiz üniversitelerinde lisansüstü düzeydeki araştırmacıların eğitim gördükleri alanlarda bankacılık konusunda hissettikleri, önemsedikleri, kuramsal ve pratik yarar gördükleri problemlerin çözümüne odaklanan 1770 tez yaptıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada bankacılık konusundaki bu 1770 lisansüstü tez üzerinde yapılan analizler aşağıdaki sonuçlara ulaştırmıştır:

- 1985-2010 arasında incelenen 25 yıllık dönemde, 2000 ve sonrası yıllarda daha fazla tez yapıldığı görülmüştür. Bu dönemde yapılan toplam 1770 tezin 660'ı (% 37) 1985-1999 yılları arasındaki 15 yılda yapılmışken, 1110'u (% 63) 2000-2010 yılları arasındaki 10 yılda yapılmıştır.
- Tezlerin yüzde 16'sı doktora (287 tez), yüzde 84'ü yüksek lisans (1483 tez) tezidir.
- Bazı üniversitelerde diğerlerinden daha fazla tez yapılmıştır. En çok tez yapılan üniversiteler Marmara Üniversitesi (tüm tezlerin % 34'ü), İstanbul Üniversitesi (tüm tezlerin % 17'si) ve Gazi Üniversitesi'dir (tüm tezlerin % 10'u). En çok tezin Marmara Üniversitesi'nde yapılmış olmasının nedeni, bu tezlerin yarısından fazlasının Üniversite bünyesinde yer alan Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü'nde yapılmış olmasıdır.
- Bazı enstitülerde diğerlerinden daha fazla tez yapılmıştır. Tezlerin yüzde 60'ının Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapıldığı belirlenmiştir. Tüm tezlerin yüzde 18'i Marmara Üniversitesi'ne bağlı Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü'ne aittir. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü 1987 yılında kurulmuştur. Bu Enstitüde ilk yüksek lisans tezi 1990, ilk doktora tezi de 1991 yılında tamamlanmıştır. Enstitüde Bankacılık, Sermaye Piyasası ve Borsa ile Sigortacılık Anabilim Dallarında tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarının yanı sıra Bankacılık Doktora Programı eğitimi verilmektedir.
- Bazı alt konularda diğerlerinden daha fazla tez yapılmıştır. Tezlerin yüzde 61'i işletmecilik, yüzde 28'i de iktisat alt konusundadır.
- Bazı ilgi alanlarında diğerlerinden daha fazla tez yapılmıştır. Tezlerin yüzde 24'ü Türkiye ve Türk Bankacılık Sektörüyle ilgilidir. Diğer en çok tez yapılan ilgi alanları risk (tüm tezlerin % 8'i), yönetim (tüm tezlerin % 8'i) kredi (tüm tezlerin % 6'sı) ve muhasebedir (tüm tezlerin % 5'i).
- Buna karşılık bazı konularda ya da bazı ilgi alanlarında diğerlerinden daha fazla doktora ya da yüksek lisans tezi yapıldığı söylenemez. İncelenen 25 yıllık dönemde yapılan tezler nicelik olarak yeterli midir? Ya da 2000 yılından sonra tez sayısı neden artmıştır? Bu soruların cevaplarının bu çalışmanın bulgularıyla verilmesi güçtür. Ancak cevapların ülkemizde bankacılık sektörünün durumu ile ilgili olabileceği düşünülebilir. Sektör büyüklüğü, içinde bulunduğu durum ve sorunları bu konuda yapılacak tezleri etkilemiş olabilir.

Türkiye'de finansal sistemin Merkez Bankası, finansal kuruluşlar, sigorta şirketleri ve yatırım şirketleri gibi unsurları olmakla beraber en önemli kurumsal yapısını bankalar oluşturur (Uzunoglu, 1996, 120).

Bankalar, fonların etken ve kesintisiz biçimde akmasına yönelik finansal aracılık sürecinin en belirgin ve en önemli halkası durumundadır. Bu yönüyle bankacılık sektörü Türk mali sisteminin yüzde 90'ını oluşturmaktadır. Dolayısıyla bankacılık ulusal ve uluslararası boyuttaki finansal fonların akışında ve aktarımında büyük bir önem kazanmış, finansal aracılık sürecinin ve finansal sistemin anahtar sektörlerinden biri olmuştur (Aksoy, 1998, xxi). Ancak Türkiye'de bankalar uluslararası bankacılık ölçeği dikkate alındığında, aktif büyüklük ve özkaynaklar bakımından küçük tutarlarla faaliyet göstermektedirler. Bu nedenle Türk bankalarının dışa açılması yetersiz olmuştur (Günel, 2001, 55). Türkiye'de, Eylül 2010 itibariyle 32'si mevduat bankası, 13'ü kalkınma ve 4'ü yatırım bankası olmak üzere toplam 49 banka faaliyet göstermektedir. Kamu bankalarının 2.679, özel bankaların 4.526, yabancı sermayeli bankaların 2.088, kalkınma ve yatırım bankalarının 44, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen bankaların 1 olmak üzere sektördeki toplam şube sayısı 9.338'dir. Eylül 2010 itibariyle banka başına ortalama şube sayısı kamusal sermayeli mevduat bankaları grubunda 893, özel sermayeli mevduat bankaları grubunda 411, yabancı sermayeli bankalarda ise, 123'dür. Mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarında Eylül 2010 itibariyle toplam çalışan sayısı 177.369'dur (www.tbb.org.tr/ 12. Aralık.2010).

Ülkemizde bankacılık sektörü, son 25-30 yılda yapısal dönüşüm sancuları çeken ekonominin en sorunlu kesimi olmuştur. Bunun temel nedeni olarak Türkiye'deki finansal sistemin derinliğinin düşük olması gösterilmektedir (Çolak ve Yiğidim, 2001, 2). Ayrıca bankacılık sektörünün pek çok sorunu bulunmaktadır. Bu sorunlara kaynaklık eden önemli unsur krizlerdir. Dünyada birçok bankacılık krizi yaşanmıştır ve bundan sonra da yaşanması olasıdır. Çünkü, bankacılık sektörü riskin yüksek olduğu bir sektördür ve küreselleşmenin de etkisiyle sorunlar hızla büyümekte ve yayılmaktadır. Bu çerçevede ülkemizde de 1980'lerin başındaki bankerlik krizinden sonra en ciddi kriz 1994 yılında yaşanmıştır. Daha sonra yaşanan Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerine bankacılık sektörünün yaşadığı sorunların büyük etkisi olmuştur. Bankacılık alanında yaşanan bu krizlerin bankacılık konusunda tez yapılması konusunda olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir. Bu durum bir açıdan doğal karşılanabilir. Çünkü bu alanda faaliyet gösteren kuruluşların çeşitli sorunları nedeniyle özellikle mikro bakış açısıyla yapılacak araştırmalar için veri elde etmek güçleşmiş olabilir. Bir başka açıdan bakıldığında, bu sorunların bankacılık konusundaki araştırmaların artmasına neden olması beklenebilir. Krizler ekonomik sistemin yanı sıra büyük ölçüde bankaları ve sosyal sistemleri etkilemiştir. Krizler nedeniyle bankaların kapatılması, devredilmesi, birleştirilmesi vb. uygulamalar sonucunda pek çok yönetim sorunun yanı sıra bankacılar işsiz kalmıştır. Özellikle 2000 ve 2001 yıllarında yanlış insan kaynakları politikaları nedeniyle çeşitli alanlarda çok sayıda nitelikli insan işten çıkarılmış, iş arayanlar arasında "işsiz bankacılar" önemli bir oranı oluşturmuştur.

Krizlerin yanı sıra 1980'lerde başlayan küreselleşme sürecinin bir parçası olarak bankacılık alanında önemli değişimler yaşanmıştır. Finansal

küreselleşme bir yönüyle ülkeler ve ekonomiler arasında finansal bütünleşmeyi amaçlamaktadır. Bu da yurt içi finansal piyasaların uluslararası piyasalara açılmasına ve başta faiz oranları olmak üzere finansal piyasaların serbestleşmesi sonucunda uluslararası finansal akımların hızlanmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle uygulanan finansal liberalizasyon içerikli politikalar sonucunda gelişmekte olan ülkelerin bankacılık sektörlerine yabancı katılımı artmıştır (Yayla, Kaya ve Ekmen, 2005/6). Bu bağlamda bankacılık alanındaki yeni stratejilerin temelini en uygun büyüklüğe ulaşma ve hizmetleri çeşitlendirme çabaları oluşturmuştur. Stratejiler, şirket birleşmelerine ve diğer piyasalara güvenli bir biçimde girmeye odaklanmıştır. Şirket birleşmeleri ve ittifaklar biçiminde gelişen stratejiler doğal olarak yoğunlaşma ile sonuçlanmıştır. Şirketler birleştikçe daha büyük kurumlara dönüşmüşlerdir (Uzunoğlu, 1996, 77). Bankacılık alanındaki bu gelişmeler önemli bilimsel araştırmaların yapılmasını gerektirecek önemde ve niteliktedir.

Bankacılık konusunda yeterli lisansüstü tez yapılmamasının diğer olası nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Araştırmacılara ilişkin nedenler: 1) Bankacılık konusundaki problemlere ilgi duyacak araştırmacı olmamıştır ya da bu araştırmacıların sayıları yetersiz kalmıştır. 2) Araştırmacılar için bankacılık alanı çok yabancıdır. 3) Araştırmacıların bu tür problemlere duydukları ilgi bütün güçlükleri karşılamaya ve sonucun getirebileceği eleştirilerden korkmadan araştırmayı yürütmeye yeterli olmamıştır. 4) Araştırmacılar sonuç ne çıkarsa çıksın, onu savunabilecek cesarete değildirlere. 5) Araştırmacılar problem alanlarını anlayabilecek ve sorunları çözebilecek yeterlilikte bilgi ve deneyime sahip değildirlere. 6) Araştırmacılar konusunda verilerin toplanmasında ve değerlendirilmesinde kullanılacak yöntem, ölçme, istatistik ve bilgi işlem bilgisine sahip değildirlere.
- Problemlere ilişkin nedenler: 1) Araştırmacılar tarafından bu tür problemlerin çözümü sonucunda yarar elde edileceği düşünülmemiştir. 2) Bu tür problemlerin çözümünün kuramsal ya da pratik bir yararı olmayacağına inanılmıştır.
- Gerekli kaynaklara ilişkin nedenler: 1) Araştırma yapılmak istenen alanla ilgili yeterli kuram ve araştırma alanyazını bulunmamaktadır. 2) Araştırmanın varolan kaynaklar dahilinde yapılması mümkün olmamıştır.
- Bankalara ilişkin nedenler: 1) Bankacılık alanında sürekli krizler yaşanması bu alanda araştırma yapmayı engellemiştir. 2) Bankacılık alanında yaşanan problemler önemsizlemiştir. 3) Banka yönetimleri tarafından araştırmacılara bu alanda araştırma yapma ve veri toplama izni verilmemiştir.

Sonuç olarak bankacılık alanında yeterince lisansüstü tez yapılmamasının yukarıda sayılan nedenlerden hangilerinden kaynaklandığını söylemek kolay değildir. Belki de herbirinin bir ölçüde etkisi olmuştur. Ancak, lisansüstü tezler yoluyla üretilen bilginin bu alanın gelişime önemli katkı yapacağından hiç kuşku yoktur. Bu nedenle bankacılık konusunda yapılan lisansüstü tezlerin nicelik ve nitelik yönünden geliştirilmesi gerekir.

6. Öneriler

Bilindiği gibi ülkemizde çoğu alanda yeteri kadar araştırma yapılmamakta ve bilgiye ihtiyaç duyulan alanlarda araştırma politikaları geliştirilmemektedir. Araştırmaların sayısı oldukça azdır ve nitelikleri bakımından bazı sorunlar olduğu gözlemlenmektedir. Politika belirlemeden önce mevcut kaynaklara başvurmak veya yeni bilgiler elde etmek için araştırmalar yapmak/yaptırmak yaklaşımı yerleşmiş bir gelenek değildir. Oysa, üniversitelerin mevcut akademik potansiyelinden yararlanılması oldukça önemlidir. Özellikle lisansüstü eğitimin bir parçası olarak yapılan bilimsel araştırmaların ve tezlerin üzerinde önemle durulması gerekir.

Lisansüstü eğitim ile bireylerin analitik ve kritik düşünme yeteneklerinin geliştirilmesinin yanı sıra bilimsel ve pratik üretkenliklerinin artırılması sağlanır. Üniversitelerde öncelikli olarak bilime ve ülkemizin kalkınmasına katkı sağlayacak lisansüstü araştırmaların yapılması hedeflenmelidir. Ayrıca üretilen lisansüstü tezlerle kamu ve özel sektörde karşılaşılan problemlerin çözümüne de katkıda bulunulmalıdır.

Bankalar, kendileriyle ilgili alanlarda yetişmiş araştırmacı sayısını artırmak için üniversitelerle araştırma projeleri yapmalı, üniversitelerde yürütülen yüksek lisans ve doktora tezlerini protokollerle desteklemelidir. Ayrıca sektör mensupları tarafından temel problem alanlarında yapılan doktora çalışmaları teşvik edilmelidir. Böylece hem önemli bilimsel ve akademik çalışmalara destek sağlanmış, hem de hangi projeye, ne ölçüde destek verileceği önceden belirlenmiş olur.

Bankalar, bireysel olarak ya da Bankalar Birliği aracılığıyla kendileriyle ilgili konularda yapılan lisansüstü tezleri kullanıma sunmak ve yayılmasına aracılık etmek için basılmasını, bilimsel yayın haline gelmesini sağlayabilirler.

Eylül 2010 itibarıyla Türk bankacılık sektöründe çalışanların yüzde 5'i yüksek lisans ve doktora eğitimi almış olanlardan oluşmaktadır. Lisansüstü eğitim yapan personel sayısı artırılmalıdır. Bankalar, araştırmacı ve teknik personelini eğitmek, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesini sağlamak için çalışma alanlarına giren konularda yüksek lisans ve doktora eğitimlerini desteklemeli, bu alanda yapılan bilimsel çalışmaların ve yaşanan deneyimlerin paylaşıldığı seminer, sempozyum, kongre ve konferanslara katılmalarını teşvik etmelidir.

Bilgi toplumunun en önemli ilkelerinden biri, insanların bilgiye erişimlerinin engellenmemesi ve hatta çeşitli organizasyonların, bu erişimi kolaylaştırmak ve hızlandırmak için ellerinden geleni yapmasıdır. Bankaların da gizlilik gerektiren alanlar dışındaki bilgiyi araştırmacılara açmaları durumunda bu alanda yapılan araştırma sayısı artacaktır. Ayrıca bankalar kendi alanlarıyla ilgili araştırmalara veri sunmada daha özenli ve gönüllü davranarak, bu alandaki bilimsel çalışmaların nitelik ve nicelik gelişimine daha fazla katkı sağlamalıdır.

Kaynaklar

- AKSOY, Tamer (1998), **Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye’de Uluslararası Bankacılık (Sistemik ve Analitik Bir Yaklaşım)**. Ankara: Semaye Piyasası Kurulu Yayınları, No: 109.
- BENLİGİRAY, Serap (2007), **İnsan Kaynakları Yönetiminin Gelişme Süreci ve Lisansüstü Tezler Üzerindeki Etkisi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1714.
- ÇOLAK, Faruk ve YİĞİDİM, Aslan (Ağustos, 2001), **Türk Bankacılık Sektöründe Kriz**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- DİNLER, Zeynel (2000), **Bilimsel Araştırma ve İnternet’e Bağlı Bilgi Merkezleri**. 2. basım, Bursa: Ekin Kitabevi.
- GÜNAL, Mehmet (Haziran, 2001), **Türk Bankacılık Sektörünün Sorunları ve Geleceği**. Ankara: Ticaret Odası Yayını.
- KARASAR, Niyazi (1991), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. 4. Basım, Ankara: Sanem Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
- UZUNOĞLU, Sadi (Kasım, 1996), **Bankacılık**. Ankara: Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, No: 2.
- YAYLA, Münir; KAYA, Yasemin Türker ve EKMEN, İbrahim (2005/6), **Bankacılık Sektörüne Yabancı Girişi: Küresel Gelişmeler ve Türkiye**. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, ARD Çalışma Raporu.
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/13012005-6.pdf (10.12.2010)
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. 5. basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İnternet Kaynakları**
www.tbb.org.tr/ (12. Aralık.2010)
<http://www.yok.gov.tr> (1-29. 12. 2010)